

**Lausunto
8.11.2023**

Viite: Eduskunnan puolustusvaliokunnan pyyntö asiantuntijan kuulemisesta ja kirjallisesta asiantuntijalausunnosta. Aihe: Puolustusvaliokunta keskiviikko 08.11.2023 klo 09.30 / HE 41/2023 vp / Asiantuntijapyyntö

Asia: HE 41/2023 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2024 sekä VNS 1/2023 vp Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2024—2027. Teema: Puolustusteollisuus ja vapaaehtoinen maanpuolustus

Yleistä

Suomen Reserviupseeriliitto (RUL) kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto edellä mainituista asioista.

Suomen ja Euroopan turvallisuusympäristö muuttui radikaalisti Venäjän hyökättyä Ukrainaan helmikuussa 2022. Euroopan ja Suomen turvallisuustilanne on merkittävästi vaikeampi kuin kertaakaan kylmän sodan jälkeen.

Suorana seurauksena Venäjän aggressiosta Suomi ja Ruotsi hakivat Naton jäsenyyttä vuonna 2022. Suomesta tuli Naton jäsen 4.4.2023. Nato-jäsenyyden vahvistuessaakin päävastuu Suomen puolustuksesta jää meille itsellemme. Suomi osallistuu nyt Naton operatiiviseen suunnitteluun ja Suomen alueen puolustaminen huomioidaan Naton operatiivisessa suunnittelussa. Vastaavasti me varaudumme tukemaan muita liittolaisia mahdollisen yhteisen puolustuksen tilanteessa.

Suomen integroituminen Natoon on hyvässä vauhdissa, mutta prosessin loppuun saattaminen vie vielä vuosia. Vielä on mm. päättämättä kuinka suurella panoksella osallistumme Naton valmiusjoukkoihin. Varmaa on, että osallistuminen niin Naton komento- kuin joukkorakenteisiin vaatii suurta henkilöpanosta. Tulevia Nato-tehtäviä ei pystytä täyttämään pelkästään ammattisotilailla, vaan niihin tarvitaan myös merkittävä määrä reserviläisiä. Reserviläisten sitoutumisen, koulutuksen ja uusien tehtävien palvelusehtojen valmistelu on vielä alkutekijöissään.

Nato-jäsenyydenkin aikana tilanteessa Suomen on pidettävä huolta uskottavasta kansallisesta puolustuksestaan ja sen riittävästä resursoinnista 3. artiklan mukaisesti. Toimintaympäristön muutos edellyttää puolustuskyvyn vahvistamista sekä nopeaa lisäresursointia sotilaallisen maanpuolustuksen määrärahoihin.

Asevelvollisuus, koulutettu reservi, koko maan puolustaminen ja korkea maanpuolustustahto ovat Suomen puolustuksen perustana jatkossakin. Suomen Reserviupseeriliiton lausunnossa keskitytään puolustusbudjettiin (Puolustusministeriön hallinnonalan pääluokka Pl. 27) ja siinäkin erityisesti reserviläisten osaamisen kehittämiseen ja vapaaehtoiseen maanpuolustukseen suunnattuihin määrärahoihin.

Merkittävillä varustehankinnoilla (Laivue 2020 ja F-35-monitoimihävittäjähanke) korvataan lähivuosina poistuvat suorituskyvyt. Eduskunta on jo aikaisemmin hyväksynyt täysimääräisesti molempiin strategiaan suorituskykyhankkeisiin kohdennettavan lisärahoituksen. Tämä on ehdottoman tärkeää.

**Lausunto
8.11.2023**

Toimintaympäristön vaikea ennakoitavuus edellyttää, että Puolustusvoimien toimintamenoihin, muihin puolustusmateriaalihankintoihin sekä sotilaallisen kriisinhallinnan kalusto- ja hallintomenojen määrärahoihin, tehdään vakiintuneen käytännön mukaiset kustannustasotarkistukset.

Reservin koulutuksen pohjan luo puolustusvoimien järjestämät kertausharjoitukset ja vapaaehtoiset harjoitukset. Reservin sotilasosaamisen ja toimintakyvyn ylläpidossa ja kehittämisessä on kertausharjoitusten lisäksi tärkeä rooli Maanpuolustuskoulutus MPK sotilaallisia valmiuksia palvelevassa koulutuksella sekä reserviläisten omaehtoisella toiminnalla. Järjestöillä on keskeinen rooli omaehtoisen harjoittelun edellytysten järjestämisessä, mm. ampumarjoittelun ja kenttäkelpoisuutta tukevien tapahtumien säännönmukaisessa organisoinnissa. Reserviläisjärjestöjen ja reserviläisten omaehtoisella harjoittelulla on ratkaisevan tärkeä rooli mm. ampumataidon ja fyysisen toimintakyvyn sekä maanpuolustustahdon ylläpidossa. Järjestöjen toimintaan on mahdollista osallistua myös niiden reserviläisten, jotka eivät ole aktiivisessa kertausharjoituskierrössä tai jotka eivät ole tällä hetkellä sijoitettu poikkeusolojen organisaatioon.

Puolustusvoimien, MPK:n ja keskeisten maanpuolustusjärjestöjen yhdessä valmisteleva Reservin koulutuksen kehittämisohjelma (RESKESU) on ollut hyvä pohja reservin toiminnan ja valmiuden kehittämiselle.

Reservin ja vapaaehtoisen koulutuksen rooli korostuu paikallisjoukkojen toiminnassa, jota kehitetään määrätietoisesti lähivuosina. Näihin joukkoihin henkilöitä sijoitettaessa tulee huomioida nykyistäkin paremmin reserviläisten vapaaehtoisessa maanpuolustuskoulutuksessa ja -työssä osoitettu osaaminen ja aktiivisuus.

VALTIONEUVOSTON SELONTEKO JULKISEN TALOUDEN SUUNNITELMASTA VUOSILLE 2024–2027

Julkisen talouden pysyvä rakenteellinen menojen ja tulojen epäsuhta on vakava ja akuutti ongelma. Julkisen talouden velkaantuminen pitää saada taitettua ja samalla varmistaa, että suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan elintärkeät tehtävät pystytään toteuttamaan.

Hallitusohjelmassa ja julkisen talouden suunnitelmassa on tuotu esille, että lähivuosien suurista taloudellisista haasteista huolimatta epävakaa turvallisuustilanteen vaatimat maanpuolustuksen taloudelliset resurssit turvataan.

Puolustusministeriön hallinnonalan määrärahataso on 6,2 mrd. euroa v. 2024 ja se laskee n. 420 milj. eurolla 5,8 mrd. euroon v. 2027. Muutos aiheutuu pääosin F-35-hankkeen rahoituksen ja puolustusmateriaalihankintojen vuosittaisista tasovaihteluista. Suomen Reserviupseeriliitto pitää ehdottoman tärkeänä, että puolustusmenojen määrä pystytään pitämään vähintään Naton edellyttämässä 2 %:ssa bruttokansantuotteesta.

Selonteossa ei mainita Suomen tuoretta Nato-jäsenyyttä ollenkaan. Jäsenyydellä on myös taloudellisia vaikutuksia ja tarkastelukauden aikana mm. Suomen vastuut erikseen sovittavissa Naton valmiusjoukoissa alkanevat. Nato-jäsenyyden tuomat taloudelliset vaikutukset puolustusbudjettiin tulee huomioida selonteossa ja samalla varmistaa, ettei jäsenyyden

**Lausunto
8.11.2023**

seurauksena Puolustusvoimien toimintamenoja ja mm. kertausharjoitusten määriä jouduta pienentämään.

HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE VALTION TALOUSARVIOKSI VUODELLE 2024, VAPAAEHTOINEN MAANPUOLUSTUS JA PUOLUSTUSTEOLLISUUS

Vapaaehtoinen maanpuolustus

Vapaaehtoisen maanpuolustuksen rooli korostuu edelleen lähivuosina. Ukrainan tapahtumien seurauksena kiinnostus vapaaehtoiseen maanpuolustustoimintaan on lisääntynyt voimakkaasti. Tämä on konkretisoitunut jäsenmäärien ja mm. ampumatoiminnan kysynnän merkittävänä kasvuna. Järjestöillä on useita mm. reservin toimintakyvyn kehittämiseen sekä maanpuolustustahdon ylläpitoon liittyviä tehtäviä.

Vapaaehtoiselle maanpuolustukselle suunnattuja määrärahoja korotettiin vuonna 2022 Venäjän Ukrainaan tekemän hyökkäyksen jälkeen. Ensi vuodelle budjetoitu 8.015 miljoonaa euroa on samansuuruinen kuin tämän vuoden määräraha edellä mainitun korotuksen jälkeen. Pääosa määrärahasta ja myös korotuksesta suunnattiin MPK:lle, mutta myös PLM:ltä tukea saavien maanpuolustusjärjestöjen (RUL, Reserviläisliitto RES, Naisten Valmiusliitto NVL, Maanpuolustuskiltojen liitto MPKL) valtion tukiin tehtiin korotus (32.000 € / järjestö → 82.000 € / järjestö).

Kuluvan vuoden aikana mainittuihin järjestöihin on liittynyt useita tuhansia uusia jäseniä. Vuosittain järjestettävien ampuma- ja liikunta tapahtumien lukumäärä pelkästään RUL:lla on yli 4000 ja osanottajamäärät näissä kymmeniätuhansia. Nato-jäsenyys lisää RUL:n kohdalla tarpeen kansainvälisen toiminnan kehittämiseen, erityisesti Nato-maiden reservien välillä. Esimerkkinä tästä on, että Suomi (RUL) ottaa Naton reserviupseerijärjestö CIOR:n puheenjohtajuuden yhdessä muiden Pohjoismaiden kanssa 2024–2026. Kansainvälisen toiminnan laajentuminen vaatii myös taloudellisia lisäresursseja, vuosittaisella tasolla kyse on noin 50.000 euron lisäkustannuksesta, joka toivotaan katettavaksi kohdennetulla valtiontuella.

Maanpuolustusjärjestöille osoitetun perustuen määrä on tärkeä pitää vähintäänkin nykyisellä tasolla (82.000 €/ järjestö). Nykyisellä tukitasolla erityisenä huolena on se, kuinka voidaan varmistaa paikalliselle ja maakunnalliselle reserviläistoiminnalle ja -koulutukselle riittävä taloudellinen tuki.

Ampumatoiminnan varmistaminen

Reservin ampumataidon ylläpito ja kehittäminen on pitkälti reservin omaehtoisen toiminnan varassa. Ampumatoiminta on yksi aktiivisimmista vapaaehtoisen maanpuolustuksen toiminnoista. Ampumatoiminnan aktiivisuudesta esimerkiksi RUL:n ja RES:n yhteisen Tulta toukokuussa -haastekampanjan aikana tämän vuoden toukokuussa ammuttiin 850.000 laukausta.

Ukrainan sodan seurauksena patruunoiden kasvanut kysyntä on nostanut voimakkaasti patruunoiden hintoja ja ajoittain patruunoista on ollut suoranaista pulaa. Liitot ovat kuluneiden kahden vuoden aikana pystyneet tukemaan yhdistysten ja piirien ampumatoimintaa kohdennetuilla patruuna- ja hankintatuilla.

**Lausunto
8.11.2023**

Reservin ampumatoiminnan turvaamisen kannalta toivottavasti väliaikaista patruunapulaa kriittisempi asia on koko maan kattavan ampumarataverkoston kehittäminen tai vähintään nykyisen verkoston ylläpito. Ampumaratojen jatkuvasti kiristynvä ympäristölainsäädäntö ja -ohjeistus uhkaavat vakavasti ampumarataverkostoamme.

Hallitusohjelmassa mainittu, että se vaikuttaa EU:n lyijynkäyttökiellon (osana REACH-asetusta) valmisteluihin siten, ettei se haittaa vapaaehtoisen maanpuolustuksen toimintaedellytyksiä. On ehdottoman tärkeää, että vapaaehtoinen maanpuolustus ja reserviläisten ampumatoiminta rajataan kiellon soveltamisalan ulkopuolelle. Käytännössä tämä tarkoittaa ampumaratojen saamista pois rajoituksen piiristä.

Hallitusohjelmassa mainitaan lisäksi, että hallitus turvaa Suomen ampumaratojen toiminnan ja edistää uusien ampumaratojen perustamista ottaen huomioon alueellisen tarpeen ja arvioiden mahdolliset lain-säädäntötarpeet huomioiden keskeisten maanpuolustus-, reserviläis-, ampumaurheilu-, ja metsästysjärjestöjen sekä viranomaisien tarpeet.

Tavoitteena olevaan 1.000 ulkoampumaradan määrään tarvitaan merkittäviä, pitkäkestoisia taloudellisia panostuksia. Nyt Suomessa on noin 670 toimivaa ulkoampumarataa. Maanpuolustuksen kannalta tärkeää on saada kivääri- ja toiminnallisten ratojen verkosto kattamaan koko maan.

Nykyisen ampumarataverkoston ylläpitäminen ja ratojen lisääminen on käytännössä mahdotonta, ellei ratojen ympäristölupaprosesseja ja -lupakäytäntöjä järjeistetä merkittävästi. Ampumaratoja koskeva ympäristöarviointi olisi luontevaa siirtää osaksi sisäministeriön toimialalla olevaa ampumaratalupaa, jolloin ampumaratojen luvitus olisi lähempänä muissa Pohjoismaissa sovellettavaa mallia. Uusimman Ympäristöministeriön ampumaratojen ympäristölupaoppaan sisältävin uusiin kiristykseen arvioimme, että ampumaratamäärä tulisi vähenemään edelleen oleellisesti ja Suomeen jäisi noin 300 ampumarataa. Ampumaratamäärässä suunta on väärä ja erkanee vahvasti hallitusohjelman 1000 ampumaradan tavoitteesta. Ampumarataverkoston pohjoismaisittain pieni ampumaratamäärä ja ampumaharjoittelumahdollisuuksien puute vaikuttaa heikentävästi kansalliseen turvallisuuteen.

Suomen omaksuma tiukka ympäristölupamenettely, kohdekohtainen riskinarviointi ja parhaan käyttökelpoisten periaatteen mukaisten tekniikoiden hyödyntäminen ampumaradoilla ovat lyijyrajotusesitystä kustannustehokkaampia keinoja hallita ampumaratatoiminnan ympäristöriskejä, tuottaen oleellisilta osiltaan saman turvallisuustason.

Ampumista harrastavien järjestöjen yhteiselle ympäristölupahankkeelle on varmistettava riittävät, vähintään koko vaalikauden kestävä rahoitus. Hankkeen johto-organisaationa on toiminut Suomen Ampumaurheiluliitto.

Reserviläisten ampumatoiminnan varmistamisen kannalta erittäin tärkeää on myös kotimaisen patruunatuotannon varmistaminen.

Kertausharjoitukset ja reservin toiminta

Puolustusbudjetin selitysosasta selviää, että ensi vuonna kertausharjoituksiin käskettävien reserviläisten määrässä tavoitteena on 28.000 reserviläistä. Kertausharjoituksiin käskettävien

**Lausunto
8.11.2023**

reserviläisten määrää ollaan pienentämässä tämän vuoden tavoitteesta yli tuhannella reserviläisellä. Ensi vuonna kertausharjoituksissa koulutettujen reserviläisten määrä on vain 10,0 % sodan ajan joukkoihin sijoitetuista reserviläistä. Kyseessä on ehdottomasti liian pieni määrä, sekä yleiseen turvallisuuspoliittiseen tilanteeseen kuin myös koronaepidemian aiheuttamaan kertausharjoitusvelkaan nähden.

Budjettiesityksen kertausharjoitusmäärät ovat ristiriidassa hallitusohjelman kanssa, jossa todetaan, että hallituskaudella reservin kertausharjoitusten määrä pidetään toimintaympäristön vaatimusten edellyttämällä tasolla.

Sodan ajan joukkojen toimintakyvyn ja reserviläisten osaamisen varmistamiseksi ehdottomana vähimmäisvaatimuksena on kertausharjoitusmäärien pitäminen tämän vuoden tasolla. Kertausharjoitusmäärien kasvattaminen lyhyellä aikavälillä on erittäin vaikeaa mm. Puolustusvoimien tiukan henkilöstötilanteen takia. Reserviläisten osaamisen ja vastuiden lisäämisellä kertausharjoitusten suunnittelussa ja toteuttamisessa voidaan kuitenkin pienentää harjoitusmäärän lisääntymisestä aiheutuvaa palkattujen sotilaiden työmäärän kasvua.

Reserviläisten osaamisen nykyistä parempi hyödyntäminen kertausharjoituksia ja vapaaehtoisia harjoituksia suunniteltaessa ja niitä toteuttaessa siis mahdollistaa nykyistä suurempien vapaaehtoisia- ja kertausharjoitusmäärien toteuttamisen varsin pienillä taloudellisilla lisäpanostuksilla. Tämän toteuttamiseksi suunnitteilla olevat toimenpiteet asevelvollisten joustavamman käytön mahdollistamiseksi on toteutettava pikaisesti.

RUL toivoo myös, että hallitusohjelmassa mainitusta selvitys sotilaskäyttöön soveltuvien varusteiden, tarvikkeiden ja aseiden verovähennysoikeuden luomisesta, siltä osin kuin ne soveltuvat kriisiajan käyttöön ja ovat yhteensopivia Puolustusvoimien tai MPK:n järjestämän maanpuolustuskoulutuksen vaatimusten kanssa aloitettaisiin pikaisesti.

Samoin RUL esittää, että selvitetäisiin mahdollisuus vastaavaan lahjoitusvähennykseen verotuksessa maanpuolustusta tukeville yritykselle, kun tällä hetkellä on tiedettä, taidetta tai suomalaisen kulttuuriperinteen säilyttämistä edistävään tarkoitukseen tehdyissä lahjoituksissa.

Henkilöressit

RUL on huolissaan Puolustusvoimien henkilöstön määrästä ja henkilöstön jaksamisesta. Jatkuvasti lisääntyvät ja osittain uudet tehtävät vaativat Puolustusvoimien henkilöstömäärän lisäämistä. Henkilöstön määrän lisäksi on tärkeää varmistaa palkatun henkilöstön osaaminen ja työssä jaksaminen. Nato-jäsenyys vaatii myös resursseja, joista ehkä merkittävin on jäsenyyden vaatimat lisäpanostukset henkilöstöön. Erityisesti Naton valmiusjoukkojen kokoonpanoihin tullaan sijoittamaan runsaasti reserviläisiä. Palveluksen, koulutuksen ja varallaolon taloudelliset ja toiminnalliset ehdot on selvitettävä pikaisesti.

Hallinnonalan henkilötyövuosimäärä vähenee budjettiesityksen mukaan noin 250 henkilötyövuodella vuoteen 2023 verrattuna aiheutuen pääasiallisesti toimintaympäristön muutoksen johdosta palkatun lisähenkilöstön määräaikaisten tehtävien päättymisestä.

**Lausunto
8.11.2023**

Vuoden 2021 puolustuselontekoon perustuvaa Puolustusvoimien pysyvää henkilöstölisäystä vuonna 2024 on 125 henkilötyövuotta. Kaikkiaan suunniteltu henkilöstöresurssi ja sen kehitys ei vastaa Nato-jäsenyyden ja toimintaympäristön nopean muutoksen aiheuttamia vaatimuksia.

Pidemmällä aikajänteellä Puolustusvoimien henkilöstöpulaan tulee vastata myös lisäämällä ammattisotilaiden koulutusmääriä sekä vastuuttamalla sodan ajan joukkoihin sijoitettuja reservin johtajia nykyistä enemmän omien joukkojensa koulutukseen.

Henkilöstömenojen kasvua voidaan siis pieneltä osin rajoittaa lisäämällä osaavien ja motivoituneiden reserviläisten käyttöä Puolustusvoimien kertaus- ja vapaaehtoisten harjoitusten suunnittelussa ja toteuttamisessa sekä järkeistämällä Puolustusvoimien ja MPK:n osittain epätarkoituksenmukaista ohjeistusta. Tämä vaatii edelleen vapaaehtoisen maanpuolustuksen lain ja ampuma-aselain sekä niihin liittyvien asetusten tarkistamista.

Kokonaisturvallisuus on yhteinen asia, tarvitaan osaamis- ja varaamisrekisteri

Nykyiset uhkat ja kriisit kohdistuvat koko yhteiskuntaan. Aktiivinen kansalainen on usein mukana monen eri tahon toiminnassa. Häiriö- ja poikkeusoloissa eri tahoilla on tarve varmistaa oma toimintansa varaamalla riittävät henkilöresurssit omaan käyttöönsä. Poikkeusolovaroituksia on asevelvollisrekisterin lisäksi sosiaali- ja terveydenhuoltoalalla, kunnissa, pelastuslaitoksilla ja yrityksillä.

Kaikkien hallinnonalojen yhteinen ja kaikkia maanpuolustusvelvollisia koskevan henkilöstön osaamis- ja varaamisrekisteri häiriötilanteissa tai poikkeusoloissa tarvittavaa henkilöstöä varten olisi konkreettinen askel koko yhteiskunnan varautumisen edistämiseksi ja turvallisuusviranomaisten toimintakyvyn varmistamiseksi. RUL esittää, että pikaisesti käynnistetään selvitystyö edellä mainitun rekisterin mahdollistamiseksi, hallitusohjelmassa mainittujen linjausten mukaisesti.

Suomen Reserviupseeriliiton esitykset puolustusbudjettiin 2024 ja julkisen talouden suunnitelmaan 2024–2027 liittyen

- Puolustusmäärärahojen nykytason varmistaminen ja niiden pitäminen vähintään 2 prosentissa bruttokansantuotteesta
- Kertausharjoitusten määrän pitäminen vähintään vuosien 2022–2023 tasolla
- Reserviläisten, erityisesti sodan ajan joukkoihin sijoitettujen, reservin johtajien nykyistä tiiviimpi sitouttaminen omien joukkojensa kh-koulutukseen
- Vapaaehtoisen maanpuolustuksen (Maanpuolustuskoulutusyhdistys ja järjestöt) taloudellisten resurssien turvaaminen vähintään nykytasolla. Kansainvälisen toiminnan lisärahoitus RUL:lle NATO:n reserviupseerijärjestön puheenjohtajuuden ajaksi
- Nato-jäsenyyden vaikutusten huomioiminen täysimääräisesti niin puolustusvoimien kuin maanpuolustusjärjestöjen toiminnassa
- Reserviläisten ampumatoiminnan edellytysten varmistaminen:
 - Tuhannen ampumaradan tavoite vaatii ampumaratojen ympäristölupaprosessien ja -lupakäytäntöjä järkeistämistä. Tämä määrä varmistaa keskeisten maanpuolustus-, reserviläis-, ampumaurheilu- ja metsästysjärjestöjen sekä viranomaisten tarpeet. Asia on kirjattu hallitusohjelmaan ja pikaisesti pitää päättää,

**Lausunto
8.11.2023**

-
- kuinka prosessi käynnistetään (vastuuministeriö, taloudelliset resurssit, ampumatoimintaa harjoittavien tahojen osallistaminen)
- EU:n lyijynkäyttökiellon (osana REACH-asetusta) valmisteluihin vaikuttaminen siten, ettei se uhkaa vapaaehtoisen maanpuolustuksen toimintaedellytyksiä
 - Kotimaisen patruunatuotannon kapasiteetin kasvattaminen ja turvaaminen
 - Käynnistetään selvitys hallitusohjelmassa mainitusta sotilaskäyttöön soveltuvien varusteiden, tarvikkeiden ja aseiden verovähennysoikeuden luomisesta ja selvitetään mahdollisuus lahjoitusvähennykseen verotuksessa myös maanpuolustusta tukeville yritykselle
 - Käynnistetään selvitystyö kaikkien hallinnonalojen yhteisen ja kaikkia maanpuolustusvelvollisia koskevan henkilöstön osaamis- ja varaamisrekisteri rekisterin mahdollistamiseksi, hallitusohjelmassa mainittujen linjausten mukaisesti

Suomen Reserviupseeriliiton puolesta

Aaro Mäkelä
Puheenjohtaja
Suomen Reserviupseeriliitto
aaro.makela@rul.fi
Puh. 050 540 5416

Janne Kosonen
Toiminnanjohtaja
Suomen Reserviupseeriliitto
janne.kosonen@rul.fi
Puh. 050 5810 819

Suomen Reserviupseeriliitto on vuonna 1931 perustettu reserviupseereiden valmiuksia kehittävä aatteellinen ja toiminnallinen maanpuolustusjärjestö. Liiton 300 jäsenyhdistyksessä on 27.000 henkilöjäsentä.